

Toespraak mevrouw dr. H.L. Pieters, voorzitter Stichting Herdenking Birma-Siam Spoorweg en Pakan Baroe Spoorweg

Geachte aanwezigen,

Twee maanden geleden is mijn man overleden.

Vlak voordat hij stierf, sprak hij over onze reis naar de BS-spoorweg in 2009. Hij noemde dat de meest indrukwekkende reis van zijn leven. Ogenschijnlijk was de spoorweg verdwenen. Opgeslokt door de Thaise natuur of ontgonnen en bebouwd door de mens. Op een voormalige begraafplaats van Nederlandse slachtoffers groeien nu jonge cassave-planten. Het water van een stuwmeer overspoelt een deel van de spoorlijn. Maar wie goed kijkt, ziet nog restanten van spoorwegtaluds en bruggetjes, door krijgsgevangenen met primitief gereedschap gebouwd. Duikers waaruit verroeste krammen steken. Boorgaten in de rotswand. Spoorrails gebruikt als elektriciteitspaal, bielzen als erfafscheiding. Dankzij het werk van Rod Beattie en andere vrijwilligers is nu bijna het hele spoortraject getraceerd en met GPS-coördinaten vastgelegd. De Dodenspoorweg is met moderne technieken virtueel herbouwd. Onuitwisbaar tot in de eeuwigheid.

Wij volgden in Thailand de sporen van mijn vader die als krijgsgevangene aan de aanleg van de spoorweg moest werken. Samen met zo'n 200.000 Britse en Australische krijgsgevangenen en Aziatische dwangarbeiders. Binnen anderhalf jaar stierven meer dan 100.000 van hen een ellendige dood. Mijn vader overleefde. Niet omdat hij sterker of moediger of gezonder was dan zijn kameraden. Hij had gewoon geluk. Het leven werd hem gegund.

In tegenstelling tot veel overlevenden zag hij dat overleven niet als een last, maar als een opdracht. Een opdracht om te werken aan een betere toekomst. Uit de diepe krater die de oorlog had geslagen in zijn leven, bloeide nieuw leven op. Dat zijn wij, zijn kinderen, zijn nieuwe kongsi. Hij leerde ons om zelf ook een kongsi te vormen. Hij leerde ons om samen te spelen, maar ook om samen te delen. Vooral in tegenspoed. Niet omdat gedeelde smart halve smart is. Want de pijn die blijft. Maar als je elkaar vasthoudt, blijf je overeind en ga je er niet onderdoor. Die les, die opdracht is een onuitwisbaar spoor geworden in ons leven.

Op 25 oktober a.s. is het precies 70 jaar geleden dat de BS-spoorweg officieel in gebruik werd genomen. Op initiatief van de SHBSS en het IHC gaat een groep overlevenden, familie en nabestaanden terug naar de plekken des onheils in Thailand. Om te herinneren, om die herinnering te delen met elkaar en met hen die na ons komen.

Wij zullen ook de graven bezoeken van de kameraden die daar achterbleven. Zoveel jonge mannen die niet – zoals mijn man – na een voltooid leven stierven in hun eigen bed, goed verzorgd en omringd door hen die zij liefhadden. Zo'n dood was hun niet gegund. Zij stierven ver van huis en van hun dierbaren, zonder medische verzorging, in mensonterende omstandigheden.

De aanblik van hun eenvoudige grafzerken in de meedogenloze tropenzon, heeft mijn man en mij 4 jaar geleden diep geraakt. Daarom sta ik vandaag hier. Ik voel het als mijn persoonlijke opdracht om de herinnering aan deze dramatische episode in de levens van onze vaders door te geven. Maar dat kan ik niet alleen. Dat kan de SHBSS niet alleen. Daarom roep ik andere organisaties op om met ons een kongsi te vormen. Om samen te delen: kennis, informatie, ideeën en energie. Om samen te werken aan het veilig stellen van de sporen van ons gezamenlijke verleden.

Dankzij de samenwerking met het IHC is er nu in het Spoorwegmuseum een vitrine gewijd aan de Dodenspoorwegen. En op het buitenterrein van het museum staan onze foto's van de nog zichtbare sporen van de BS-spoorweg. Er zijn documentaires in de maak. Er worden artikelen geschreven en lezingen gehouden. En in december is er een internationale conferentie ter gelegenheid van 70 jaar BS-spoorweg. Zo vragen wij erkenning voor het leed dat onze vaders is aangedaan. Wij zijn niet uit op excuses of een financiële genoegdoening van de overheid. Want dat is slechts een momentopname. En voor de meeste mannen om wie het gaat, komt dat te laat en is dat te weinig. Zij verdienen meer. Zij verdienen een plaats in onze geschiedenisboeken.

Straks staan we stil bij de slachtoffers van de Birma-Siam Spoorweg wier namen op de herinneringsmuur staan.

We herdenken ook de slachtoffers van de Pakan Baroe Spoorweg; die andere Dodenspoorweg. Voor hen is er geen muur, maar hun namen staan onuitwisbaar in ons geheugen. Zij zullen nooit vergeten worden. Net zo min als de trouwe bezoekers van onze herdenking, die ons de afgelopen tijd ontvallen zijn. De lege plekken die zij hier achterlieten, worden vandaag weer gevuld door andere, nieuwe bezoekers. En dat is goed zo. Want de tijd gaat voorbij. Maar de herinnering blijft.

Ik wens u een gedenkwaardige dag toe.